

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

ในบทนี้กล่าวถึง วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารจำนวน 131 คน และครู 390 คน รวม 521 คน จากโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามและรับคืนทางไปรษณีย์
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยวิธีหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเป็นตารางประกอบการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามคือ เพศ ตำแหน่งปัจจุบัน อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และ อายุการทำงาน

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายกลุ่มพบว่า กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูเป็นเพศหญิง มากที่สุด เช่นเดียวกัน

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า กลุ่มผู้บริหารมีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด ส่วนกลุ่มครู มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุด

วุฒิการศึกษาสูงสุด ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า กลุ่มผู้บริหารมีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท มากที่สุด กลุ่มครู มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด

อายุการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุการทำงานมากกว่า 15 ปี มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครู มีอายุการทำงานมากกว่า 15 ปี มากที่สุด เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 2 ข้อมูลบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ตามกรอบการบริหารงาน 4 ด้าน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ประกอบด้วย

1. บทบาทการบริหารงานด้านวิชาการ

ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่บริหารงานด้านวิชาการในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารควรมีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก ด้านต่างๆดังต่อไปนี้ ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารควรแสดงบทบาทในการดำเนินการให้มีการจัดทำ

ธรรมเนียมของสถานศึกษาที่แสดงถึงวิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับแผนและมาตรฐานการศึกษาของชาติและเขตพื้นที่ และการกำหนดให้มีการจัดทำและรวบรวมเอกสารประกอบหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรดำเนินการให้มีการจัดอบรมครู เกี่ยวกับนวัตกรรมตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ และนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ด้านการนิเทศภายใน ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรจัดให้มีคณะกรรมการประกันคุณภาพและมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรมเพื่อส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน และกำหนดให้ครูส่งโครงการวิจัยในชั้นเรียน ด้านแหล่งการเรียนรู้ ระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมและจัดให้มีการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น คอมพิวเตอร์ ห้องสมุด

ในทางปฏิบัติจริง ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารงานวิชาการในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ การบริหารหลักสูตร ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดทำและรวบรวมเอกสารประกอบหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารจัดให้มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารจัดให้มีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการนิเทศภายใน ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารกำหนดให้มีการสรุป รวบรวม ผลการประกันคุณภาพภายในและรายงานต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารจัดให้มีการอบรม เพื่อส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน และกำหนดให้ครูส่งโครงการวิจัยในชั้นเรียน ด้านแหล่งการเรียนรู้ ระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมและจัดให้มีการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น คอมพิวเตอร์ ห้องสมุด

เมื่อพิจารณารายชื่อ ผลการวิจัยพบว่าบทบาทด้านที่คาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับสูง แต่ผู้บริหารยังปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การจัดทำมีการศึกษา ตำรา และรวบรวมแหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดทำเป็นสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดให้มีการจัดทำสารสนเทศสรุป และรายงานผลการใช้และการพัฒนาหลักสูตรต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การกำหนดให้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การนิเทศภายใน ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษาหรือต่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศภายใน การจัดทำมีการประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อประเมินผลการนิเทศภายใน ด้านการวิจัยชั้นเรียน ได้แก่ ผู้บริหารกำหนดให้มีการรวบรวม เผยแพร่ และนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านแหล่งการเรียนรู้ ระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ การจัดทำมีการสำรวจสภาพปัญหา การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2. บทบาทด้านการบริหารงบประมาณ

ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่บริหารงานด้านการบริหารงบประมาณ ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารควรมีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ ด้านการตั้งและการจัดสรรงบประมาณ ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการจัดทำคำขอตั้งงบประมาณของสถานศึกษา และเสนอต่อเขตพื้นที่ ด้านการตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่าย ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนและรายงานผลการตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินความเพียงพอ และประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ผู้บริหารควรจัดทำและกำกับให้มีการดำเนินการตามแผนรณรงค์ และส่งเสริมการระดมทุนการศึกษาและทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน บัญชี พัสดุ และทรัพย์สิน ผู้บริหารควรกำกับให้มีการจัดการ ควบคุม ดูแล และจำหน่ายพัสดุในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา

ในทางปฏิบัติจริง ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารงานวิชาการในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่

ในระดับมาก ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ ด้านการตั้งและการจัดสรรงบประมาณ ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณา จัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานภายในสถานศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษา ประจำปี ด้านการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่าย ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดทำแผน และรายงานผลการวิเคราะห์ ประเมิน ความมีประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานในสถานศึกษา ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ผู้บริหารควรจัดทำและกำกับให้มีการดำเนินการตามแผนรณรงค์ และส่งเสริมการระดมทุนการศึกษาและทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน บัญชี พัสดุ และทรัพย์สิน ผู้บริหารควรกำกับให้การจัดควบคุม ดูแล และจำหน่ายพัสดุในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าบทบาทด้านที่คาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับสูง แต่ระดับการปฏิบัติจริงยังอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดตั้งและการจัดสรรงบประมาณ คือ การกำหนดให้มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและดัชนีชี้วัดผลผลิตและผลลัพธ์ ด้านงบประมาณของสถานศึกษา กำหนดให้มีการวิเคราะห์แผนกลยุทธ์และจัดทำแผนงบประมาณตามแผนงาน/โครงการที่มีความเชื่อมโยงกับดัชนีชี้วัดผลผลิตและผลลัพธ์ของสถานศึกษาและเขตพื้นที่ ด้านการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่าย คือ การให้มีการจัดทำแผนและรายงานผลการตรวจสอบวิเคราะห์ ประเมินความเพียงพอและประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา การจัดประชุมเพื่อประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาและรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา คือ การจัดให้มีการสำรวจและจัดทำข้อมูลทรัพยากรเพื่อการศึกษาในเขตพื้นที่ การสนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษาร่วมมือกันใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์

3. บทบาทด้านการบริหารงานบุคคล

ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่บริหารงานด้านการบริหารงานบุคคล ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารควรมีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ ด้านการกำหนดนโยบายบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา และคาดการณ์ความต้องการอัตรากำลังของสถานศึกษา ด้านการสรรหาและคัดเลือก ผู้บริหารควรดูแล กำกับให้มีการดำเนินการสรรหาและจัดจ้างอย่างเป็นระบบ ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการดูแล ติดตาม และ

ประเมินผลการพัฒนาตนเองของบุคลากร ทั้งในภาพรวมของสถานศึกษา และเฉพาะบุคคล และนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์ ด้านการบำรุงรักษา ผู้บริหารควบคุมและอัตราเงินเดือนและค่าตอบแทน ให้เป็นไปตามระเบียบและบัญชีอัตราเงินเดือน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควบคุม กำหนดให้มีการจัดทำมาตรฐานและวิธีการประเมินผลของสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วม ด้านการดำเนินการเรื่องใบประกอบวิชาชีพ ผู้บริหารควรจัดให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการขอรับและขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อเสนอเขตพื้นที่ให้ดำเนินการ

ในทางปฏิบัติจริง ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารงานบุคคลในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ ด้านการกำหนดนโยบายบริหารงานบุคคล ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดทำแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา และคาดการณ์ความต้องการอัตรากำลังของสถานศึกษา ด้านการสรรหาและคัดเลือก ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบายในการสรรหาคัดเลือกบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากร ทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการของสถานศึกษา และความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากร ด้านการบำรุงรักษา ผู้บริหารควบคุมและอัตราเงินเดือนและค่าตอบแทน ให้เป็นไปตามระเบียบและบัญชีอัตราเงินเดือน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดทำมาตรฐานและวิธีการประเมินผลของสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วม ส่วนด้านการดำเนินการเรื่องใบประกอบวิชาชีพ ผู้บริหารและครูมีความเห็นว่า ผู้บริหารยังดำเนินการเกี่ยวกับการขอรับและขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อเสนอเขตพื้นที่ให้ดำเนินการในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยพบว่าบทบาทด้านที่คาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับสูง แต่ระดับการปฏิบัติจริงยังอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการสรรหาและคัดเลือก คือ การดูแล กำกับให้มีการดำเนินการสรรหาและจัดจ้างอย่างเป็นระบบ ด้านการพัฒนาบุคลากรคือ การกำหนดให้มีการวิเคราะห์และจัดทำแผนความต้องการจำเป็นและแผนการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา ด้านการบำรุงรักษา คือ การกำหนดให้มีการดำเนินการด้านสวัสดิการต่างๆ เช่น การบริการอาหารกลางวัน การรักษาพยาบาล การจัดทัศนศึกษา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ การกำหนดให้มีการทำวิจัยด้านการบริหารบุคคลของสถานศึกษาและนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ ด้านการดำเนินการเรื่อง

ใบประกอบวิชาชีพ คือ การจัดให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการขอรับและขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพื่อเสนอเขตพื้นที่ให้ดำเนินการ

4. บทบาทการบริหารงานทั่วไป

ผู้บริหารและครุมีความเห็นว่า ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่บริหารงานด้านการบริหารงานทั่วไป ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารควรมีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ ด้านการบริหารงานสารบรรณ ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนการปรับปรุงการดำเนินงานด้านงานสารบรรณของสถานศึกษา และกำกับให้มีการดำเนินงานตามแผน ด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการประชุมเพื่อติดตาม ประเมินผล และร่วมกันหาวิธีปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ด้านการรักษาความปลอดภัย ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการประเมินผลปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของระบบรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา งานทะเบียนนักเรียน ผู้บริหารควรจัดให้มีการประเมินผลปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของระบบงานทะเบียนนักเรียน ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน ผู้บริหารควรจัดให้มีการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพของระบบงานโภชนาการ ด้านงานปกครอง ผู้บริหารควรจัดประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อกำหนดระบบ กฎระเบียบของสถานศึกษา ด้านงานกิจกรรมนอกเหนือหลักสูตร ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมนอกเหนือหลักสูตรให้มีความหลากหลายและสัมพันธ์กับท้องถิ่น ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารควรกำหนดให้มีการประเมินผล ปรับปรุง ดูแล และพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ด้านงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ผู้บริหารควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในทางปฏิบัติจริง ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารงานทั่วไปในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้ ด้านการบริหารงานสารบรรณ ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดทำแผนการปรับปรุงการดำเนินงานด้านงานสารบรรณของสถานศึกษา และกำกับให้มีการดำเนินงานตามแผน ด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารกำหนดให้มีการประชุมเพื่อติดตาม ประเมินผล และร่วมกันหาวิธีปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ด้านการรักษาความปลอดภัย ผู้บริหารให้มีการประเมินผลปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของระบบรักษา

ความปลอดภัยของสถานศึกษา งานทะเบียนนักเรียน ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดทำเขตบริการของสถานศึกษาและจัดทำสำมะโนนักเรียน ด้านงานบริการและสวัสดิการนักเรียน ผู้บริหารจัดให้มีการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพของระบบการบริการสุขภาพอนามัยและห้องพยาบาล ด้านงานปกครอง ผู้บริหารจัดประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อกำหนดระบบกฎระเบียบของสถานศึกษา ด้านงานกิจกรรมนอกเหนือหลักสูตร ผู้บริหารกำหนดให้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมนอกเหนือหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารกำหนดให้มีการประเมินผล ปรับปรุง ดูแล และพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ด้านงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่าบทบาทด้านที่คาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับสูง แต่ระดับการปฏิบัติจริงยังอยู่ในระดับปานกลาง ด้านงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน คือ การส่งเสริมให้มีการจัดบริการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย ด้านงานแผนและนโยบาย คือ การกำหนดให้มีการวิจัยด้านแผนและนโยบายการบริหารสถานศึกษาและนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ ด้านการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษา คือ การกำหนดให้มีการจัดทำแผนและดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

บทบาทการบริหารงานด้านวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานในด้านวิชาการในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานวิชาการ นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติ ก็พบว่า บทบาทการบริหารงานด้านวิชาการทั้งบทบาทการปฏิบัติจริงนั้น มีระดับปฏิบัติสูงกว่าบทบาทการบริหารงานด้านอื่นๆ จากการศึกษา และผลงานวิจัยพบว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น

โรงเรียนประเภทใด มาตรฐานหรือคุณภาพการศึกษา มักจะได้รับการพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการ เป็นสำคัญ ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจงานด้านวิชาการเป็นพิเศษ (กิติมา ปรีดีดิลก , 2532 : 48) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาในประเทศไทย (ธีระ รุญเจริญ , 2545 : จ) ซึ่งกล่าวว่า ผลงานของโรงเรียนจะเป็น อย่างไรขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนที่นักเรียนมีคุณภาพดี มักจะเป็นโรงเรียนที่ ผู้บริหารโรงเรียนสนใจงานวิชาการ และอยู่ปฏิบัติหน้าที่ ความรับผิดชอบ ณ โรงเรียนมาก นอกจากนี้ ยังมีผลงานการวิจัยหลายเรื่องทั้งในและต่างประเทศที่แสดงให้เห็นว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา การวิจัยของลู (Liu, 1985 อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2545: 138) มีการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำ ในการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารมีความสัมพันธ์สูงกับความสำเร็จของสถานศึกษา การวิจัยของจันทรานี สงวนนาม (2533) (2545: 138) แสดงให้เห็นว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถแยก โรงเรียนประถมศึกษาคีเด่นออกจากโรงเรียนประถมศึกษาธรรมคาได้ และ งานวิจัยของกมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536) ยืนยันว่าพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตัวพยากรณ์ที่ดี ที่สุดตัวหนึ่งในการพยากรณ์หรือทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนได้

เมื่อพิจารณา ผลการวิจัยตามรายด้านแล้ว พบว่า การบริหารงานด้านวิชาการที่ ผู้บริหารปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จันทรานี สงวนนาม (2545 : 145) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งคุณภาพภายในและคุณภาพภายนอก เป็นเรื่องสำคัญประการ หนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติ ได้ตามแนวทางในการปฏิรูป การศึกษา ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบที่สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความมั่นใจว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริหารด้านการศึกษามีคุณภาพจาก สถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดในมาตรฐาน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา , 2546: 35) จากผลการวิจัย การสำรวจความพร้อมในช่วงปีการศึกษา 2541 ของโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการ ประเมินผลภายในสถานศึกษา ที่สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้รับความร่วมมือจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิชและคณะ พบว่า จากสถานศึกษา 65 แห่ง มีสถานศึกษา มากกว่าครึ่งมิได้ประเมินผลภายใน และไม่ได้ใช้การประเมินผลภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการ บริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมีสถานศึกษาอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีความพร้อมในด้านการ

ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนา ความรู้ ความเข้าใจ (สทศ.,2545:ก) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขต การศึกษา 6 (2544: บทคัดย่อ) พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องการรับการสนับสนุนในด้านความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินการประเมินผลภายใน จากบทสรุปดังกล่าว ทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 6 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ... มาตรา 48 ให้หน่วยงาน ดันสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพ ภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำ รายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยการต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และรองรับการประกันคุณภาพภายนอก แต่ จากความไม่พร้อม และความต้องการการได้รับการสนับสนุนในด้านความรู้ ความเข้าใจของ สถานศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ ผู้บริหารจึงต้อง ปฏิบัติงานในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับมากที่สุด

อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติงานด้านการบริหาร วิชาการนั้น ด้านที่คาดหวังให้ผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ก็คือ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ในการพัฒนาการศึกษานั้น การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาเพราะการ วิจัยในชั้นเรียน สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนได้เป็น อย่างดี กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ส่งเสริมการวิจัยและ พัฒนาโดยให้ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคนพัฒนางานและการใช้ผลงานวิจัยให้เป็น ไปอย่างมี ประสิทธิภาพ จากงานวิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร โรงเรียน มัธยมศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหาร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ (อนงค์ เพชรรัญ,2544: บทคัดย่อ) พบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ เกี่ยวกับการวิจัยน้อยหรือไม่รู้เลย และนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนน้อยมาก หรือ ไม่มีเลย ผู้บริหารทุกระดับให้ความสำคัญกับนโยบายการวิจัยน้อย วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยไม่เพียงพอกับความต้องการ รวมทั้งบุคลากรขาดความเข้าใจในงานด้าน วิจัย ส่งผลให้การบริหารงาน และการดำเนินงานวิจัยไม่บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่กำหนดไว้ และจากงานวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (ปณิตดา ชาติมาลากร,2545: บทคัดย่อ) กล่าวว่า สำนักการศึกษา

กรุงเทพมหานคร ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในโรงเรียนเพื่อนำผลมาใช้ในการ
กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพ จึงได้มีการจัด
อบรมการวิจัยในโรงเรียนให้แก่ตัวแทนครูในปีการศึกษา 2535 เป็นต้นมา แต่ปรากฏว่าครูที่มีความรู้ใน
ระเบียบวิธีวิจัยจำนวนมากไม่ทำวิจัยและมีแนวโน้มที่จะไม่ทำวิจัยในอนาคต (อารีย์ เมฆาภักดิ์.2539 :
บทคัดย่อ) สำหรับสาเหตุที่ครูไม่ทำวิจัยนั้น พบว่าครูที่ไม่ทำวิจัยมีทัศนคติที่ไม่ดีต่องานวิจัยในเหตุผล
ต่าง ๆ กัน เหตุผลหนึ่งคือขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร (วันทนา ชูช่วย.2533 : บทคัดย่อ) จากเหตุผล
ดังกล่าว

ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นอีกด้านหนึ่งที่มีระดับคะแนนบทบาทที่คาดหวัง
ในระดับสูง ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 กำหนดว่า การจัดการเรียนการสอนต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ
พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน
สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้จากการ
ที่ผู้เรียนเคยเป็นผู้รับความรู้มาเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ถึงแม้ว่าผู้ที่จะต้องมีการเปลี่ยน
บทบาทอย่างชัดเจนคือ ครู ซึ่งต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนหรือผู้บอกความรู้ จึงจำเป็นอย่างไรที่
โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการ
เรียนรู้ แต่ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้การกระตุ้นให้การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการจัดการเรียนการ
สอน เป็นไปได้อย่างราบรื่น ส่งเสริมและให้การสนับสนุนครูอย่างเต็มที่ในทุกรูปแบบที่เกี่ยวกับการ
ปฏิรูปการเรียนรู้ ย่อมมีบทบาทสำคัญต่อการทำให้ครูมีความกระตือรือร้น มั่นใจในการทำงาน เริ่ม
ปรับเปลี่ยนวิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้จากรายงานการสัมมนา
เรื่องกรณีศึกษาภายในกาญจนาภิเษกการปฏิรูปการศึกษา (นิติตสาขานิเทศการศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2547: 20) ยังกล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การสนับสนุน ส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง วิทยากรในท้องถิ่น เข้ามา
มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงจนถึง การนำแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ในการ
จัดการเรียนการสอน และการพัฒนา ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการ
เรียนรู้ จากเหตุผลดังกล่าว บทบาทการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน จึงมี
ความสำคัญ และเป็นด้านที่ถูกระบุให้ผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ในการบริหารงาน
วิชาการ

เมื่อพิจารณาถึงความคาดหวังเปรียบเทียบกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารแล้ว พบว่ามีหลายบทบาทที่มีความคาดหวังให้ปฏิบัติในระดับสูง แต่ผู้บริหารยังปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เช่น เรื่องของการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งในด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ทาวิธีและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การให้เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศภายใน นอกจากนี้ ด้านการสำรวจรวบรวม แหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ก็มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง จากผลวิจัยอาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงณา เธิยธาดา (2543) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา พบว่า ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากนโยบายของโรงเรียน ไม่เอื้อให้เข้ามามีส่วนร่วม และชุมชน เห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียน อีกทั้ง พบปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมในการ ปรับและ/หรือสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ในการนำหลักสูตรไปใช้ และในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ปัญหาที่พบคือ ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรเนื่องจากมีภารกิจมาก โรงเรียนกับชุมชนมีเวลาว่างไม่ตรงกัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้บริหารยังปฏิบัติงานด้านของการสำรวจ รวบรวม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อจัดทำเป็นสารสนเทศใช้ในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งทำให้การใช้ทรัพยากร แหล่งการเรียนรู้จากท้องถิ่น ยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร จากเหตุดังกล่าว อาจทำให้ชุมชนและท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา สถานศึกษาแยกส่วน ออกจากชุมชน หลักสูตรและการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ความกลมกลืนกับท้องถิ่น นำไปสู่ปัญหาการขาดประสิทธิภาพและมาตรฐานทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน จึงควรให้ความสำคัญกับชุมชน และยอมรับการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญของคนในชุมชน เช่น การยอมรับข้อความคิดเห็นของชุมชน ใช้ข้อมูลจากชุมชนประกอบในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน สร้างความเข้าใจกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของโรงเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น การเชิญคนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรพิเศษของโรงเรียน การเชิญเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน การเชิญเข้าประชุม หรือรับฟังรายงานการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นต้น จึงจะทำให้ช่องว่างระหว่างโรงเรียนและชุมชนลดลง โรงเรียนก็จะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่บุคคลต่างๆ ในชุมชน ให้ความสำคัญ และร่วมมือกันในการพัฒนา สร้างสรรค์ ให้โรงเรียนมีความก้าวหน้า มีการจัด

การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

บทบาทการบริหารงานด้านงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับบทบาทที่คาดหวัง ซึ่งคาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติงานด้านการบริหารงานงบประมาณในระดับสูง และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับปฏิบัติ ของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทการบริหารงานในด้านอื่นๆ ก็พบว่า บทบาทการบริหารงานด้านงบประมาณทั้งบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร มีระดับปฏิบัติที่น้อยที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้าน ในเรื่องของการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรไว้อย่างชัดเจน โดยระบุไว้ในหมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ว่า ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษา แต่จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีระดับแตกต่างกันมากที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ในบทบาทการบริหารงานงบประมาณ โดยระดับบทบาทปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการระดมทรัพยากรมากที่สุดคือการที่ผู้บริหารกำหนดให้มีการจัดทำ และกำกับให้มีการดำเนินการตามแผนรณรงค์และส่งเสริมการระดมทุนการศึกษาและทุนเพื่อศึกษามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติและความคาดหวังเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรราชธานี (สุกร บุญราช ,2544: บทคัดย่อ) พบว่า สภาพการปฏิบัติ พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนประถมศึกษามีสภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรอยู่ในระดับปานกลาง เรื่องที่มีการปฏิบัติอยู่ในสามอันดับแรกคือการรับทราบนโยบายเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร การปฏิบัติจริงของโรงเรียนและวิธีการที่โรงเรียนใช้ในการระดมทรัพยากร ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติอยู่ในอันดับสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากร

บทบาทการบริหารงานบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณาตามรายด้าน จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานบริหารงาน

บุคคล ในด้านการดำเนินการเรื่องใบประกอบวิชาชีพน้อยกว่าในด้านอื่นๆ ถึงแม้ว่าตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา ๕๓ โดยสรุป จะกล่าวถึง การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ และการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ยังไม่มีความชัดเจนและความแน่นอนในเรื่องระบบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเท่าที่ควร จึงอาจเป็นสาเหตุให้ ผู้บริหารปฏิบัติงานในด้านการดำเนินการเรื่องใบประกอบวิชาชีพน้อยกว่าในด้านอื่นๆ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติงานด้านการบริหารบุคคลนั้น ด้านที่คาดหวังให้ผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ก็คือ ด้านการบำรุงรักษา โดยในด้านสวัสดิการนั้น ระดับการปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารอยู่ใน ระดับมาก การจัดสวัสดิการให้ครูเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญมาก เพราะเป็นวิธีการที่จะธำรงรักษาบุคลากรให้ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรนานๆ สุรชาติ กุ่มมณี (2534: 80) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนเอกชนมีความรู้สึกไม่มั่นคงในอาชีพ ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน และมีความเป็นไปได้ที่จะแสวงหาหน่วยงานแห่งใหม่ที่จะสามารถสร้างความมั่นคงได้มากกว่า เนื่องจากระบบกลไกต่างๆ ที่จะสร้างความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้ปรากฏเหตุการณ์การลาออกของครูโรงเรียนเอกชนอยู่เสมอ สวัสดิภาพและความมั่นคงในอาชีพเป็นปัจจัยพื้นฐาน ที่จะส่งผลให้ครูสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัธยาศัย ดังนั้นการจัดสวัสดิการจึงเป็นวิธีที่จะเสริมสร้างสภาวะทางสังคม มีผลกระทบต่อสมรรถภาพและเป็นปัจจัยช่วยเสริมให้การบริหารงานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์

เมื่อพิจารณา ข้อการกำหนดให้มีการทำวิจัยด้านการบริหารบุคคลของสถานศึกษา และนำผลวิจัยมาใช้ประโยชน์ ซึ่งอยู่ในด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานนั้น พบว่า ผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ บทบาทที่คาดหวังในด้านนี้นั้น อยู่ในระดับมาก จากผลงานวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการวิจัยด้านการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู ของ ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ และบุญเรือง ศรีหิรัญ (2538: บทคัดย่อ) พบว่า สภาพการวิจัยด้านการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู ในปัจจุบัน ปริมาณงานวิจัยด้านนี้ในปัจจุบันยังมีน้อย โดยงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ สาขาบริหารการศึกษา ที่นิสิตนักศึกษาเป็นผู้วิจัย เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา และงานวิจัยยังไม่ครอบคลุม เรื่องที่ทำการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจ ความพึงพอใจ สภาพการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของข้าราชการครู สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบวินัย การเลื่อนขั้น เงินเดือน การวางแผนกำลังคน การจัดหน่วยงานทางราชการ

และระบบสารสนเทศในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู ยังมีน้อยมากหรือแทบไม่มี ในเรื่องรูปแบบการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ งานวิจัยเชิงพัฒนายังมีผู้ศึกษาน้อยมาก ด้านคุณภาพของงานวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี เพราะเป็นงานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ ปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยที่พบ คือ ยังมีการนำผลงานการวิจัยไปใช้น้อย เพราะถ้าหน่วยงานระดับกรมเป็นผู้วิจัย เรื่องที่ศึกษาจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งระดับปฏิบัติไม่สามารถนำไปใช้ได้ หรือถ้าระดับปฏิบัติเป็นผู้วิจัย ระดับกรมก็ไม่สามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารไม่ให้ความสนใจ และไม่มีเวทีสำหรับนักวิจัยใช้เผยแพร่ผลงานวิจัย เพราะขาดองค์กรที่จะช่วยเผยแพร่ สำหรับทิศทางการวิจัยด้านการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูในอนาคต คือ สำนักงาน ก.ค. ควรมีการแผนแม่บทในการทำวิจัยด้านนี้ ทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว โดยประสานงานกับกรมต่าง ๆ เพื่อกำหนดทิศทางในการวิจัย และจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะดำเนินการวิจัย นอกจากนี้สำนักงาน ก.ค. ควรทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายนักวิจัยในระดับต่างๆอย่างต่อเนื่อง

บทบาทรอบรู้ จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารในการปฏิบัติงานด้านการบริหารทั่วไป โดยพบว่า ผู้บริหาร ปฏิบัติงานในด้านงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (นวรรตน์ วันตานาม, 2545: บทคัดย่อ) ด้านนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า มีนโยบายเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด คือ มีการวางแผนเตรียมความพร้อมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร (ครู) ผู้บริหาร ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้เห็นความสำคัญของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมาเกี่ยวกับครู คือ พยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้แก่ครูในโรงเรียนได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อใช้ในกระบวนการเรียนการสอน อยู่เสมอ และสุดท้ายเกี่ยวกับนักเรียน คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้จากเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยกำหนดให้จัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ตลอดชีวิต

เมื่อพิจารณาด้านการส่งเสริมให้มีการจัดการบริการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย พบว่าผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่มีความคาดหวังให้ผู้บริหารปฏิบัติในระดับมาก การพัฒนาเกี่ยวข้องกับคนเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาชุมชน ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ การสร้างทัศนคติ ค่านิยม ระบบคุณค่า การพัฒนาทักษะต่างๆ จากนโยบายในการพัฒนาคนในระดับรากหญ้า จนทำให้เกิดโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการพัฒนาระบบการทางความคิด รวมถึงการบริการ การดูแล การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชนน่าจะเป็นที่ที่เหมาะสม ที่จะเป็นศูนย์รวมของกลุ่มบุคคลในชุมชน ที่จะพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับโครงการนี้ รวมไปถึงโครงการพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ นอกจากนี้การให้บริการด้านต่างๆ เช่น โครงการสอนภาษาอังกฤษในวันอาทิตย์สำหรับบุคคลทั่วไป การเปิดให้ใช้สนามกีฬาของโรงเรียนและฝึกฝนทักษะการเล่นกีฬาให้กับเยาวชนในชุมชน การเปิดอบรมการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งหากผู้บริหารหันมาสนใจและปฏิบัติหน้าที่ในด้านการให้บริการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชุมชนมากขึ้น จะทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อชุมชน เป็นสถานที่ซึ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เมื่อชุมชนเข้มแข็ง ก็สามารถให้ความร่วมมือ ร่วมใจในการสร้างและพัฒนาโรงเรียน ให้พัฒนาก้าวหน้า สอดตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่ และจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับ แนวทางการบริหารสถานศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับบทบาท ภาระ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ผู้บริหารควรมีการศึกษา บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาด้านต่างๆ ในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อกำหนดบทบาทในการบริหารงานของผู้บริหารให้มีความชัดเจนมากขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการจัดประชุมชี้แจงบทบาท ภาระ หน้าที่

ความรับผิดชอบ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางการบริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก่บุคลากร และฝ่ายต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

3. ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและ ผู้นำชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ส่งเสริมให้ครู นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของ ชุมชนตามเทศกาลต่างๆ และ เชิญชุมชน ผู้นำชุมชนให้เข้ามามีส่วนในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จัดบริการชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ การเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้ เข้ามาใช้สถานที่เพื่อทำประโยชน์ตามความเหมาะสม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อโรงเรียนจะได้นำไปพิจารณา พัฒนา และ ปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ต่อไป

4. ผู้บริหารควรจัดให้มีการศึกษาและนำผลงานวิจัยไม่ว่าจะเป็นผลงานวิจัยจากใน โรงเรียน หรืองานวิจัยจากองค์กรต่างๆซึ่งสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป มาใช้พัฒนาระบบการ บริหารงานของโรงเรียน รวมทั้งติดตามผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้มีความเหมาะสมต่อสภาพ การดำเนินงาน และบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้ปกครอง ชุมชน
2. ควรมีการศึกษารolesที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริง แบบเจาะลึก ตาม ลักษณะการบริหารงานในแต่ละด้าน
3. ควรมีการศึกษาการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร เพื่อให้สอดคล้องต่อการบริหารงาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542